

23. 5. 2005

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vláda schválila návrh nového zákona o nemocenském pojištění

Vláda České republiky schválila návrh zákona o nemocenském pojištění, který kabinetu předložilo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Pokud novou právní úpravu schválí Parlament a podepíše prezident, začne platit od 1. července 2006.

Nemocenské pojištění v Čechách bylo zavedeno v roce 1888. Principy, ze kterých se tehdy vycházelo, jsou stále aktuální:

- **všeobecnost pojištění** - nemocenského pojištění byli od počátku účastni dělníci a provozní úředníci zaměstnaní prakticky ve všech hospodářských odvětvích,
- **obligatornost pojištění** - nemocenské pojištění zaměstnanců mělo nucenou povahu - občané, na které se zákon vztahoval, byli pojištěni nezávisle na své vůli nebo na vůli svého zaměstnavatele,
- **solidarita** - v rámci systému byli pojištěnci, které nepostihla sociální událost (např. neonemocněli), solidární s pojištěnci, které sociální událost postihla; pojištěnci s vyššími příjmy byli solidární s pojištěnci s příjmy nižšími, případně s pojištěnci bez příjmů,
- **obligatornost nároků** - nárok na dávky byl od počátku konstruován typicky jako obligatorní - při splnění stanovených podmínek vznikl přímo ze zákona bez ohledu na vůli nositele pojištění.

Tyto základní principy jsou zachovány i v rámci návrhu nového zákona o nemocenském pojištění. Úkol připravit nový zákon o nemocenském pojištění vyplynul i z koncepce reformy veřejných rozpočtů, v jejímž rámci byly přijaty významné parametrické změny v systému nemocenského pojištění od 1. 1. 2004. Jednalo se zejména o **prodloužení rozhodného období**, z něhož se vypočítávají dávky, ze 3 na 12 kalendářních měsíců, o **snížení procentní sazby pro výpočet nemocenského** v prvních třech dnech trvání pracovní neschopnosti z 50 % na 25 % a o **redukci příjmů** na 90 % do první redukční hranice v období prvních 14 kalendářních dnů trvání pracovní neschopnosti a potřeby ošetřování člena rodiny.

Nová právní úprava v oblasti nemocenského pojištění je velmi potřebná. Současný systém je nevyhovující. Příjmová solidarita je příliš vysoká a systém nemá dostatečné vnitřní ani vnější mechanismy, které by bránily jeho zneužívání. Přes neustále se zlepšující zdravotní stav obyvatel ČR průměrná délka nemoci podle statistik stoupá a k 31. 12. 2004 činila 34,8 dne (v roce 2003 30,5 dne, v roce 1993 23,2 dne). **Současný systém je velmi nákladný a není motivující pro zaměstnance ani zaměstnavatele.** Problémy souvisí s organizací a financováním zdravotnictví, s problémy trhu práce a se současným systémem sociálních dávek, na jehož změně MPSV také pracuje. **Nový zákon o nemocenském pojištění je jedním z opatření, která mají sociální systém komplexně změnit tak, aby lidi motivoval k práci.**

Hlavními principy nové právní úpravy jsou:

- **jednotnost systému** - bude jednotný pro všechny pojištěné osoby - zaměstnance, příslušníky ozbrojených sborů i pro OSVČ,

- **zvýšení spravedlnosti** - do výše nemocenského se více promítne výše příjmu,
- **účinnější prostředky proti zneužívání** - bude lépe upraveno posuzování a uznávání pracovní neschopnosti, budou zavedeny vysoké pokuty za neplnění povinností a bude možno i odejmout oprávnění k uznávání pracovní neschopnosti,
- **system se navrhuje jako finančně neutrální** - neměl by zatěžovat státní rozpočet. Tedy - vybere se tolik, kolik se vyplátí na nemocenských dávkách a kolik činí správní výdaje potřebné k provádění nemocenského pojištění.

Základní změny:

Náhrada mzdy - namísto nemocenského bude během prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti poskytovat náhradu mzdy zaměstnavatel. Tu bude dostávat zaměstnanec pouze za pracovní dny a v procentní výši tak, aby v průměru odpovídala dosavadnímu příjmu z nemocenského. **První tři pracovní dny nemoci by měla činit 30 %** z denního průměrného výdělku (v současnosti je to 25 % za první tři kalendářní dny), **od čtvrtého dne do konce druhého týdne pracovní neschopnosti pak 69 %** za pracovní dny (dnes je to rovněž 69 %). Náhrada mzdy nebude zdaněna a ani z ní nebude placeno pojistné. Zaměstnavatel bude moci zaměstnanci zvýšit náhradu mzdy i nad rámec zákonného minima. **Pro zaměstnavatele zaměstnávající zdravotně postižené by mělo platit speciální řešení** - polovina výdajů spojených s úhradou náhrady mzdy za dobu pracovní neschopnosti jim bude hrazena ze státního rozpočtu. Důvodem navrhované změny je **snaha zamezit zneužívání systému** jak ze strany zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů a zainteresovat zaměstnavatele více na systému nemocenského pojištění a na vývoji pracovní neschopnosti s tím, aby pro své zaměstnance systematicky vytvářeli zdravé pracovní podmínky. Tato praxe je běžná ve většině států Evropské unie.

Pojistné - část pojistného, kterou na nemocenské pojištění odvádí za zaměstnance zaměstnavatel, bude **snížena ze současných 3,3 % na 1,4 %**, což odpovídá očekávaným výdajům zaměstnavatelů na poskytování náhrady mzdy. Zaměstnavatelé s méně než 26 zaměstnanci budou mít navíc možnost **dobrovolně se pojistit**. V praxi by to znamenalo, že budou odvádět vyšší pojistné za zaměstnance - **3,3 %** a část vyplacené náhrady mzdy jim bude refundovat Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). Pojištění by přitom nebylo založeno na principu zisku, a proto bude levnější než komerční systém připojištění. Zároveň se stanoví **maximální hranice vyměřovacího základu pro placení pojistného na sociální zabezpečení** (i pro zdravotní pojištění) v kalendářním roce - v roce 2007 ve výši šedesátinásobku průměrné mzdy (odpovídá pětinašobku měsíčně), v roce 2008 ve výši 48násobku (odpovídá čtyřnásobku měsíčně) a od roku 2009 ve výši 36násobku (odpovídá trojnásobku měsíčně) průměrné mzdy.

Nemocenské - bude náležet od 15. kalendářního dne nemoci, a to za kalendářní dny. Zůstane zachován systém redukčních pásem pro zápočet výdělku, z něhož se bude nemocenské počítat, s tím že příjem bude započítáván z 90 % do částky odpovídající průměrné mzdě v národním hospodářství, z 60 % v pásmu mezi 1 - 1,5násobkem průměrné mzdy v národním hospodářství. Z redukovaného denního vyměřovacího základu se denní nemocenské stanoví ve výši 69%.

Ostatní dávky nemocenského pojištění - peněžité pomoci v mateřství, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství - budou náležet už od prvního kalendářního dne vzniku nároku na tyto dávky z nemocenského pojištění. Pokud jde o výpočet peněžité pomoci v mateřství, bude zvýšen počet redukčních pásem na tři: příjem bude započítáván plně do částky odpovídající průměrné mzdě v národním hospodářství, z 60 % v pásmu mezi 1 - 1,5 násobkem průměrné mzdy národním hospodářství a 1,5 - 3 násobkem této mzdy.

Nový zákon zároveň zruší zvýhodnění při souběžných pracovních poměrech. Nemocenské bude výlučně provádět nositel pojištění (ČSSZ) a nikoli organizace.

Léčebný režim - bude přesněji definován a budou zpřísněny sankce za jeho porušování praceneschopným. Za jeho závažné porušení může pacient dostat pokutu až do výše 20 000 Kč a zároveň mu může být nemocenské kráceno nebo i odejmuto. Zákon přesněji definuje povinnosti zdravotnických zařízení a zvyšuje sankce za jejich porušování. Pokud ošetřující lékař na pokyn lékaře správy sociálního zabezpečení neukončí opakovaně neodůvodněnou pracovní neschopnost či potřebu ošetřování člena rodiny, může mu být stanoven zákaz rozhodovat v těchto věcech.

Nový zákon o nemocenském pojištění zajistí větší spravedlnost v rozdělování nemocenských dávek. Výši nemocenského nastavuje tak, aby se nevyplatilo zůstat nedůvodně doma na dávkách. Přestože je systém nadále založen na solidaritě mezi zdravými a nemocnými a lidmi s vyššími a nižšími příjmy, posiluje se vazba mezi zaplaceným pojistným a výší dávek. Nová právní úprava je součástí komplexních změn v oblasti sociálního pojištění, sociálních dávek a trhu práce. **Smyslem těchto změn je především motivace lidí k práci.**

Zavedení **maximálního vyměřovacího základu** pro stanovení výše pojistného povede ke snížení příjmů státního rozpočtu (tj. bez dopadu na zdravotní pojištění):

- o 2,2 mld. Kč v roce 2007 (maximum ve výši 5 násobku);
- o 3,7 mld. Kč v roce 2008 (maximum ve výši 4 násobku);
- o 6,8 mld. Kč v roce 2009 (maximum ve výši 3 násobku).

Příklad výše nemocenského (a náhrady mzdy):

Při výdělku 20 000 Kč (tj. cca průměrná mzda) bude podle nového zákona výše náhrady mzdy

- **při 3 dnech nemoci 744 Kč, což je o 333 Kč více než výše nemocenského podle současného zákona;**
- **při 14 dnech nemoci 4 727 Kč, což je o 147 Kč více než podle současného zákona.**

Při 30 denní nemoci bude výše náhrady mzdy a nemocenského činit 11 239 Kč, což je o 35 Kč méně než nemocenské podle současného zákona.

Zdroj: MPSV ČR

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)

- [JIRÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - ČERVEN 2026](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)